

เอกสารประกอบ

การพิจารณาคัดเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญชั้น

แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด

(นักปกครอง ระดับสูง)

- ข้อเสนอเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ในการดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด เรื่องการสร้างสามัคคีและความปรองดองของประชาชนในจังหวัด
- ผลงานด้านบริหารจัดการที่ภาคภูมิใจ

นำเสนอโดย นายพิเชษฐ ไพบูลย์ศิริ

รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก

14 กันยายน 2553

**ชื่อเรื่อง : ข้อเสนอเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ในการดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด เรื่องการสร้าง
ความสามัคคีและความปรองดองของประชาชนในจังหวัด**

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น

สังคมไทยในปัจจุบันเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งที่ขยายวงกว้างและมีความเสี่ยงที่จะใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น จากผลการประเมินภาวะความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า องค์ประกอบด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะความอยู่เย็นเป็นสุข ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชาติยังเข้าไม่ถึงการบริการพื้นฐานจากรัฐอย่างเท่าเทียม หลักประกันความมั่นคงในการประกอบอาชีพอยู่ในระดับต่ำ ความเหลื่อมล้ำเหล่านี้เป็นสาเหตุความขัดแย้งที่มีรากของปัญหาจากการพัฒนาในเชิงโครงสร้างที่ไม่สมดุล ภาครัฐการมีบทบาทหลัก ขณะที่ประชาชนมีบทบาทจำกัด การกระจายทรัพยากรและทรัพยากรธรรมชาติขาดความเท่าเทียมกัน ชนชั้นนำและคนในเมืองใหญ่ได้รับประโยชน์มากกว่าคนส่วนใหญ่ที่ยากจนในชนบทที่ขาดโอกาสเข้าถึงทรัพยากร ขาดโอกาสการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ขาดโอกาสในการเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดหลักนิติธรรม นำมาซึ่งการชุมนุมเรียกร้องที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่หลากหลายดังกล่าวทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ด้านพื้นที่ ลักษณะของความรุนแรง และมีผลกระทบในเชิงกว้างต่อคนทั้งประเทศ ทั้งในมิติการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มิติทางด้านอุดมการณ์ มิติทางความสุข มิติการจัดสรรผลประโยชน์และทรัพยากร มิติทางด้านชาติพันธุ์/วัฒนธรรม สภาพดังกล่าวได้สะท้อนโครงสร้างและกระบวนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่อยู่บนพื้นฐานของธรรมาภิบาลที่อ่อนแอ และอยู่ภายใต้วัฒนธรรมของสังคมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย ยิ่งไปกว่านั้นสภาพปัจจุบันที่สังคมโลกมีความเชื่อมโยงกันสูง การถ่ายเทข้อมูลค่านิยมระหว่างประเทศเกิดขึ้นรวดเร็วและหลากหลาย จนกลายเป็นปัจจัยเสริมให้ความขัดแย้งของสังคมไทยมีความรุนแรงและขยายวงกว้างมากขึ้นตามลำดับ ดังนั้น ก่อนที่ปัญหาจะบานปลายมากกว่านี้ สังคมต้องได้รับรู้ข้อเท็จจริง ยอมรับ และร่วมกันหาหนทางแก้ไข สร้างความสามัคคีและความปรองดองของประชาชนเพื่อให้เกิดภาวะความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

กรอบแนวคิดในการสร้างความสามัคคีและความปรองดองของประชาชน

การสร้างความสามัคคีและความปรองดองของประชาชนจะต้องกระทำพร้อมกันทั้งในมิติเชิงราบและเชิงลึก กล่าวคือ

1) **มิติเชิงราบ** เป็นการแก้ไขรากของปัญหาอันเป็นบ่อเกิดแห่งความขัดแย้ง เรียนรู้ภูมิหลังและการแก้ไขปัญหาในอดีตด้วยการเสริมสร้างกระบวนการเข้าถึงความต้องการพื้นฐานที่จะได้รับการบริการจาก

ภาครัฐอย่างเท่าเทียม พอเพียง เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันทั้งในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น

2) มิติเชิงลึก เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิต และความตระหนัก โดยแบ่งการพัฒนาให้สอดคล้องกับกลุ่มบุคคลในแต่ละช่วงอายุ ได้แก่ ปฐมวัย (วัยเด็กและเยาวชน) มัชฌิมวัย (วัยกลางคนหรือวัยทำงาน) และปัจฉิมวัย (ผู้สูงอายุ) เพื่อให้เกิดค่านิยมร่วม(Share Value) ในการเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การมีส่วนร่วม มีจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคมจะทำให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเกื้อกูลในสังคม ซึ่งเป็นฐานรากในการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเอื้ออาทร

ขั้นตอนการสร้างสามัคคีและความปรองดองของประชาชน

1. การดำเนินการเชิงราบ เน้นการปฏิบัติในทางคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ

1.1 ค้นหารากของปัญหาที่เป็นบ่อเกิดความขัดแย้ง ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดภูมิหลังของสังคมในอดีตที่เรียนรู้ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ถึงความ เป็นมาของชาติพันธุ์ ค่านิยม ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมประจำถิ่น ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ที่สังคมในอดีตได้ฟันฝ่าอุปสรรค ร่วมกันแก้ไขปัญหาและอยู่ร่วมกันมาอย่างปกติสุข จนเกิดความตระหนัก รักและหวงแหนในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองนำไปสู่ความปรองดอง ลดความขัดแย้งลง

1.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เน้นการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ โดยผ่านกระบวนการจัดทำแผนชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้แสดงออกและรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการทำงาน แก้ไขปัญหาร่วมกัน และยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดเป็นพลังชุมชนที่เข้มแข็ง อันจะนำไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกในชุมชนและชุมชนข้างเคียง เพื่อให้มีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตนเองในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร ธรรมชาติ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความเข้มแข็งอาจกระทำได้เพียงบางด้านเท่านั้น เนื่องจากเงื่อนไขและกระบวนการที่นำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละด้านของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน

1.3 เสริมสร้างสังคมแห่งความพอเพียง การเสริมสร้างความพอเพียงและความเอื้ออาทรต่อกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือชุมชนต่อชุมชนให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทุกกลุ่มอาชีพและทุกระดับเพื่อสร้างค่านิยมจิตสาธารณะทั้งระดับบุคคล ครัวเรือน ครอบครัว ส่งผลไปจนถึงชุมชน สังคมและระดับชาติ จะทำให้สังคมหรือชุมชนมีวิถีการดำรงชีวิตที่มีภูมิคุ้มกันเป็นระบบ บนความมีเหตุผล ซื่อสัตย์สุจริต รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ตลอดจนสามารถปรับแนวทางดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

1.4 เสริมสร้างสังคมแห่งความเท่าเทียม การทำให้ประชาชนในแต่ละชุมชนมีความรู้สึก และสัมผัสได้ถึงความเป็นรูปธรรมของความเท่าเทียมกันในชุมชน ในสังคม และในฐานะของความเป็นพลเมืองไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรับบริการจากภาครัฐเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้

เพราะปัญหาหลักๆ ของความแตกแยกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น เป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ส่วนหนึ่งแล้วรากของปัญหาที่แท้จริงจะเกิดจากเงื่อนไขของความไม่เท่าเทียมกันในสังคม การปล่อยปละละเลยของรัฐบาลในแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้นล้วนแต่สร้างปมปัญหาให้กับชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ ดังนั้น การบริหารจัดการในเชิงพื้นที่ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนแต่ละพื้นที่จะต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างเท่าเทียมกัน

1.5 เสริมสร้างการสื่อสารจากภาครัฐที่ชัดเจน การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐกับประชาชนในทุกๆ ชุมชนด้วยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้องแม่นยำทันเวลา เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้อง แม่นยำและทันเวลาสามารถช่วยป้องกันและต่อต้านข่าวลือ อันเป็นการลดความสับสนในสังคมจากข่าวสารที่บิดเบือนความจริงที่นำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล นอกจากนี้การสื่อสารระหว่างรัฐกับผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน หรือแม้กระทั่งบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความเห็นแตกต่าง จะช่วยทำให้เกิดความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการสื่อสารกับประเทศเพื่อนบ้าน และองค์กรสากลต่าง ๆ จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจอันดี ทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อันนำไปสู่การร่วมมือกันในการดำเนินการต่อปัญหาในที่สุด

1.6 เสริมสร้างสังคมแห่งความสมานฉันท์ เมื่อประชาชนในพื้นที่ทราบและเข้าใจถึงความแตกต่างแล้ว การจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ต้องปรับทัศนคติ และฐานความคิดของผู้คนให้หันมามองว่าจะทำอย่างไรจึงจะอยู่ร่วมกันในสังคมไทยอย่างสงบสุขบนพื้นฐานของความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ชาติพันธุ์ และความเชื่อ เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ดังนั้นในกระบวนการนี้ต้องเร่งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันเคารพรับฟังความคิดเห็นที่ต่างกัน และปรับเข้าหากันด้วยบรรยากาศแห่งความสมานฉันท์ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อาหารซึ่งกันและกัน

2. การดำเนินการเชิงลึก เป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยการปลูกจิตสำนึก ทัศนคติ และความตระหนัก โดยแบ่งการพัฒนาให้สอดคล้องกับกลุ่มบุคคลในแต่ละช่วงอายุ ได้แก่ ปฐมวัย(วัยเด็กและเยาวชน) มัชฌิมวัย(วัยกลางคนหรือวัยทำงาน) และปัจฉิมวัย(ผู้สูงอายุ) เพื่อให้เกิดค่านิยมร่วม(Share Value) ในการเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การมีส่วนร่วม มีจิตสาธารณะ และความรับผิดชอบต่อสังคม จะทำให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเกื้อกูลในสังคม ซึ่งเป็นฐานรากในการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเอื้ออาทร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คนไทยในแต่ละยุคสมัย จะได้รับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกัน ทำให้กลุ่มคนในแต่ละช่วงวัยมีแนวคิดที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น กลุ่มคนเหล่านี้ต้องได้รับการเตรียมการเพื่อปรับกระบวนการที่คนให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กล่าวคือ

2.1 กลุ่มปฐมวัยหรือกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นกำลังในการพัฒนาชาติในอนาคต จำเป็นจะต้องได้รับการขัดเกลา ปลูกจิตสำนึกให้เกิดความหวงแหนความเป็นชาติ โดยนำสถาบันที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของสังคมไทย ได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประชาชน

และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มาเป็นแนวทางในการเสริมสร้างอุดมการณ์เพื่อให้เกิดความรักชาติ เป็น **ภูมิพลังแผ่นดิน** ประกอบด้วยห้าภูมิคุ้มกันหรือเรียกว่า **เบญจภูมิ** ได้แก่

ภูมิประวัติ แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของชาติ การสร้างวีรกรรมของบรรพบุรุษที่ได้เสียสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อปกป้องรักษาผืนแผ่นดินให้กับคนรุ่นต่อไปมาจนถึงปัจจุบัน

ภูมิธรรม เป็นเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม การรักษาศีล ปฏิบัติธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แม้จะแตกต่างกันทางเชื้อชาติและการนับถือศาสนา

ภูมิพล คือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ท่านในด้านต่างๆ และพระราชกรณียกิจที่ทรงงานอย่างตรากตรำ พระวรกายด้วยความห่วงใยในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของพสกนิกรไทย ดังพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า **เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม** ตลอดจนการพระราชทานแนวทางในการปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติตนของพสกนิกรไทยที่มีต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ เดินตามรอยเบื้องยุคลบาท ด้วยการน้อมนำพระราชดำรัสไปยึดถือเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ รวมทั้งโครงการในพระราชดำริต่างๆ ที่พระองค์ท่านได้พระราชทานให้แก่พสกนิกรไทย ด้วยมีพระเมตตาและมีพระราชประสงค์จะเห็นพสกนิกรไทยมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น

ภูมิประชาไท การมีส่วนร่วมของพี่น้องประชาชนไทยทุกคนที่จะช่วยกันปกป้องรักษาทรัพยากรของแผ่นดิน ให้เกิดความหวงแหน เห็นคุณค่า และการแสดงออกซึ่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชาติอย่างเหมาะสมตามวาระต่างๆ ทั้งในเรื่องการแสดงผลถึงความร่วมมือในวันสำคัญของชาติ การปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของประชาชนไทยทุกคน

ภูมิใจในความเป็นไทย การนำความเป็นเอกลักษณ์ของชาติทั้งทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ค่านิยม ศิลปะ การแสดง ภูมิปัญญาไทย มาเชิดชู จัดเวทีสาธารณะให้มีการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติอย่างต่อเนื่อง และสร้างให้เกิดความตระหนักในความเป็นเอกลักษณ์ของชาติเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ในการอนุรักษ์ รักษาฟื้นฟู และสืบสานส่งต่อไป

2.2 กลุ่มมัชฌิมวัยหรือกลุ่มวัยกลางคน เป็นกลุ่มของประชาชนที่อยู่ในวัยทำงาน นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่งานประจำวันแล้วจะเข้าร่วมเป็นกรรมการ อาสาสมัคร ทำงานให้กับหน่วยงานราชการในพื้นที่ กลุ่มคนดังกล่าวควรได้รับการเสริมสร้างทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความสมัครสามัคคี มีค่านิยมร่วม (Share Value) ในการเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการมีส่วนร่วมที่พร้อมแสดงผลออกมาปกป้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างเอื้ออาทร รับผิดชอบต่อสังคม ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยใช้เวทีทางเลือกของสังคมเพื่อแสดงความคิดเห็นให้เกิดทางเลือกอื่นๆ อันนำไปสู่การลดการเผชิญหน้าของกลุ่มต่างๆ ที่เป็นสมาชิกในสังคม

2.3 กลุ่มปัจฉิมวัยหรือกลุ่มผู้สูงวัย เป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่า เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้สะสมประสบการณ์ทั้งในการประกอบอาชีพ และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตมากกว่ากลุ่มข้างต้น จึง

ควรใช้พลังของผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นปราชญ์ชุมชนที่ได้รับการยอมรับ สร้างความตระหนักในการเข้ามามีกิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีเสมอไม่ว่าจะเป็นการเล่า ถ่ายทอดประสบการณ์ให้คนรุ่นหลัง การสอนวิชาชีพ หรือการอบรม หรือกิจกรรมชุมชน เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นได้รับการยอมรับและมีความภาคภูมิใจว่ามีใช้เป็นผู้ที่สังคมจะต้องให้การสงเคราะห์แต่เป็นผู้ที่ได้รับการยึดถือเป็นต้นแบบ รวมถึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน และเมื่อส่วนกลางหรือรัฐบาลต้องการสื่อสารเรื่องใด การได้ปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด ถือได้ว่าเป็นการสร้างที่น่าเชื่อถือให้กับข้อมูลข่าวสาร และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการสร้างความสามัคคีและความปรองดองของประชาชน

ผู้นำในพื้นที่ทุกระดับได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรเอกชน ต้องให้ความสำคัญจัดให้เป็น Agenda วาระที่ต้องร่วมมือกันปฏิบัติโดยอาศัยเครื่องมือที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นกลไกขับเคลื่อน เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน บูรณาการการทำงาน สนับสนุน ส่งเสริม ให้ความร่วมมือทั้งทางด้านทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ การบริหารจัดการ มีการติดตามและประเมินผลตามเกณฑ์ชีวิตที่กำหนดเพื่อปรับแนวทางการดำเนินงานให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุป

การสร้างสามัคคีและความปรองดองของประชาชนในจังหวัด จะต้องดำเนินการทั้งในเชิงราบและเชิงลึกควบคู่กันไปเพื่อให้เกิดมิติของการเข้าแก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้างซึ่งเป็นรากปัญหาของความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้เกิดการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันต้องสร้างภูมิคุ้มกันในเชิงลึกให้กับสังคมเพื่อป้องกันมิให้ปัญหาหวนกลับมาขยายวงกว้างขึ้นอีก บทบาทของผู้นำราชการจังหวัดในฐานะตัวแทนรัฐบาล และเปรียบเสมือนเป็นพ่อเมือง จะต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนกลไกต่างๆในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การร่วมคิด ร่วมทำ ให้โอกาสเข้าแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันและตัดสินใจร่วมกันจะเป็นบรรยากาศของการเสริมสร้างความสามัคคีกัน เมื่อประชาชน มีความสุขกาย สบายใจ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข จะส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในด้านการมีสุขภาพดี ครอบครัวอบอุ่น เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศมีความสมดุล และสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล อันเป็นเครื่องบ่งชี้วัดความอยู่เย็น เป็นสุขของสังคมไทย

.....

ชื่อผลงาน : โครงการศูนย์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและภูมิปัญญาผู้สูงอายุ
จังหวัดปทุมธานี

เป็นผลงานเมื่อครั้งดำรงตำแหน่ง : รองผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี

รายละเอียดผลงาน :

ในปี 2550 องค์การสหประชาชาติได้คาดการณ์โครงสร้างประชากรโลกจะมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากขึ้นจนก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยคาดว่าในระยะ 20 ปี และ 40 ปีข้างหน้า จำนวนประชากรโลกที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 10.3 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 15.0 ในปี 2568 และร้อยละ 20.4 ในปี 2588 ทั้งนี้ระยะเวลาปรับเปลี่ยนสถานะจากสังคมผู้สูงอายุเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติได้กำหนดเกณฑ์การมีสัดส่วนประชากรวัย 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรรวมในแต่ละประเทศ ซึ่งจะมีระยะเวลาการปรับเปลี่ยนสถานะที่แตกต่างกันแต่ละประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ใช้ระยะเวลาประมาณ 115 ปี สวีเดน 85 ปี สหรัฐอเมริกา 72 ปี ญี่ปุ่น 26 ปี สิงคโปร์ 17 ปี ขณะที่ประเทศไทยใช้เวลา 20 ปี ซึ่งจากการคาดการณ์ 20 ปีข้างหน้า ประชากรไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะเพิ่มสัดส่วนขึ้นเป็น 1 ใน 4 ของประชากรรวมจากจำนวน 7.14 ล้านคน หรือร้อยละ 10.8 ของประชากรรวมในปี 2550 เป็น 16.05 ล้านคน หรือร้อยละ 22.7 ในปี 2570 ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานสัดส่วนลดลง โดยสัดส่วนประชากรวัยเด็ก: วัยแรงงาน:ผู้สูงอายุ (60+) จะเป็น 14.41 : 62.86 : 22.73 ส่งผลให้อัตราส่วนภาวะพึ่งพิงของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.11 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 23.07 ในปี 2570 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรก่อให้เกิดผลกระทบในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาสุขภาพและโรคเรื้อรังในผู้สูงอายุเช่น โรคความดัน เบาหวาน โรคหัวใจ เป็นต้น ปัญหาผู้สูงอายุอยู่คนเดียวตามลำพังเพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 6.5 ในปี พ.ศ. 2545 เป็นร้อยละ 7.7 ในปี พ.ศ. 2550 ปัญหาการปรับตัวกับครอบครัว ชุมชน สังคมขาดปฏิสัมพันธ์ที่มีความรักความเข้าใจกัน และปัญหาด้านฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุกับครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศ

จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในบริเวณปริมณฑลใกล้กับกรุงเทพมหานครพบปัญหาและผลกระทบจากสภาพปัญหาดังกล่าวคล้ายคลึงกัน และเป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในอัตราที่น่าเป็นห่วง กล่าวคือ ปี 2551 มีประชากรผู้สูงอายุ ประมาณ 63,763 คน และปี 2555

คาดว่าจะมีประชากรผู้สูงอายุประมาณ 77,736 คน ในปี 2560 คาดว่าจะเพิ่มเป็น 103,619 คน จากจำนวนประชากรโดยประมาณของจังหวัดปทุมธานี ในปี 2560 ซึ่งคาดว่าจะมีจำนวนทั้งสิ้น 879,696 คน การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุในปี 2560 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11.77 ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกับการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุที่ได้รับการคาดการณ์จาก UNDP กล่าวคือมีอัตราเพิ่มของประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ที่ร้อยละ 12.3 ในปี 2553 และ 13.4 ในปี 2563 (World Population Prospects: the 2007 Revision, UNPD, ประชากรโลก 2007, Population Reference Bureau) เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่ประชากรสูงอายุตามการคาดการณ์ ย่อมส่งผลให้รายได้ประมาณการต่อหัวของคนในจังหวัดปทุมธานี (ปัจจุบันอยู่ในอันดับที่ 8 ของประเทศ) ลดลงอีกด้วย หากยังไม่วางแผนรองรับปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น จังหวัดปทุมธานีก็จะเผชิญกับภาวะปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วและได้รับผลกระทบเป็นลูกโซ่จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การดำเนินงานแก้ไข้ปัญหา

เมื่อครั้งกระผมดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานีได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานีให้กำกับดูแลรับผิดชอบงานด้านพัฒนาสังคม ได้พิจารณาเห็นว่า ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่าทางภูมิปัญญา กล่าวคือ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่ผู้สูงอายุแต่ละคนมีนั้น ควรได้รับการถ่ายทอดให้กับบุคคลในรุ่นหลัง ได้นำไปประยุกต์ใช้หรือเป็นที่ปรึกษาในด้านต่างๆ ทั้งในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น การเป็นแบบอย่าง หรือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสใช้ศักยภาพของตนเพื่อดำรงตนอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี เป็นต้น จึงควรปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการให้การส่งเสริมผู้สูงอายุเป็นการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาภูมิปัญญาผู้สูงอายุซึ่งเป็นแนวทางแก้ไข้ในเชิงรุก และจากการศึกษาแนวคิดต่างๆ หลายประเทศที่กำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ได้วางนโยบาย มาตรการและโครงการสำหรับผู้สูงอายุ ให้มีการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ไปกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ ไต้หวัน ญี่ปุ่น สำหรับประเทศไทยมีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุเช่นกันดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545

การดำเนินการเชิงรุกที่จังหวัดปทุมธานีได้ริเริ่มด้วยการประสานความร่วมมือกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ภายใต้ชื่อ โครงการศูนย์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและภูมิปัญญาผู้สูงวัย มีการนำแนวทางการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) เป็นแนวทางการจัดทำหลักสูตรตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและได้กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการไว้ดังนี้

- 1) เพื่อเป็นศูนย์กลางการเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วม การพัฒนาสังคม ทั้งระดับหมู่บ้านชุมชน และสังคม โดยส่วนรวม
- 2) เพื่อส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ได้อย่างเหมาะสม
- 3) เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้เพิ่มเติมตามความสนใจของผู้สูงอายุ
- 4) เพื่อเป็นศูนย์กลางการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุที่มีความรู้ และความสนใจเฉพาะด้าน
- 5) เพื่อระดมความร่วมมือของสถาบันทางสังคมอื่น ในการมีส่วนร่วม ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ
- 6) เพื่อส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุสู่ท้องถิ่น ชุมชน และสังคม

ในการดำเนินงาน ได้มีการเตรียมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ในลักษณะของความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ จังหวัดปทุมธานี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ในการสนับสนุนโครงการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และสถานที่ ซึ่งใช้ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดปทุมธานี และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นสถานที่หลัก และใช้สถานที่อื่นๆ เช่น โรงเรียน สถานประกอบการเพื่อจัดการเรียนการสอนในหมวดอาชีพ ศึกษาดูงาน หรือปฏิบัติงานอาสาสมัครเพื่อสังคมตามความเหมาะสม สำหรับหลักสูตรการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ได้จัดทำหลักสูตรโดยวางโครงสร้างของหลักสูตรไว้ 4 หมวดวิชา ได้แก่ หมวดชีวิตและสุขภาพ หมวดอาชีพและสันตนาการ หมวดสังคมและเศรษฐกิจ หมวดถ่ายทอดภูมิปัญญาและอาสาพัฒนาสังคม และมีงานอาชีพเป็นวิชาเลือก กำหนดระยะเวลาเรียน 10 เดือน วันละ 4 ชั่วโมง ทั้งนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นกระบวนการเรียนรู้จากธรรมชาติ การฝึกปฏิบัติจริง การเสวนา และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ และใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนที่เป็นของจริงจากครัวเรือนและชุมชนในการประเมินผล จะประเมินผู้เรียนจากความรู้ เจตคติ และภาคปฏิบัติ เช่น การออกไปสอนเด็กนักเรียนตามสถานศึกษาเพื่อให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ดี เป็นต้น

โครงการและหลักสูตรดังกล่าวเน้นการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในด้านที่เป็นปัญหา อาทิ ด้านสุขภาพ ด้านการปรับตัวของผู้สูงอายุต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม ด้านการนำศักยภาพที่ตนมีอยู่มาใช้ให้เกิดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและถ่ายทอดให้เยาวชนรุ่นหลัง เป็นต้น ดังนั้นเนื้อหาวิชาการต่างๆ จึงตอบสนองต่อการแก้ปัญหาของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองด้านสุขภาพร่างกาย เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจในวัยสูงอายุ สามารถปรับตัวต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม และสามารถถ่ายทอดความรู้

ให้กับเยาวชนรุ่นหลัง ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และสร้างความรู้สึกรักมีคุณค่าในตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี มิใช่ภาระของสังคม การเข้ารับการศึกษของผู้สูงอายุตามโครงการได้มอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก โดยยึดหลัก คนของท้องถิ่นใด ท้องถิ่นนั้นรับผิดชอบ ทั้งทางด้านการพิจารณาคัดเลือกตัวบุคคลและสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการศึกษ โดยการจัดการเรียนการสอนให้ผู้สูงอายุตามโครงการดังกล่าวเริ่มมาตั้งแต่ปี 2551 ในรุ่นที่ 1 มีผู้สูงอายุเข้ารับการศึกษากว่า 27 คน รุ่นที่ 2 มีผู้เข้ารับการศึกษเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 70 คน ได้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว สำหรับรุ่นที่ 3 มีผู้เข้ารับการศึกษากว่า 40 คนอยู่ระหว่างการศึกษ ผลการดำเนินการดังกล่าวได้สะท้อนถึงความสำเร็จและความสนใจต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุได้ชัดเจน และท้ายสุดผู้สูงอายุที่สำเร็จการศึกษาแล้วจะกลับไปสู่ท้องถิ่นเป็นวิทยากรเครือข่ายถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันหรือวัยอื่น แนวทางนี้จะช่วยเติมเต็มความรู้สึกรักมีคุณค่าในตนเองให้กับตัวผู้สูงอายุและการได้ออกไปมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคมในช่วงวัยต่างๆ จะทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องอยู่คนเดียวหรือไม่ถูกทอดทิ้ง การมีกลุ่มผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและมีจิตใจที่เข้มแข็งจะเป็นแรงเสริมที่ดีต่อสังคม หรือเสมือนเป็นหลักชัยของสังคม ตามความมุ่งหมายของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2564

ความภาคภูมิใจที่มีต่อการดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานของกระผมกล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง เป็นโครงการต้นแบบในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของสังคมและเป็นนวัตกรรมใหม่ของการจัดสวัสดิการสังคมที่มีการริเริ่มดำเนินโครงการเป็นแห่งแรกในประเทศ และได้รับการสานต่อมีผู้สูงอายุให้ความสนใจสมัครเข้ารับการศึกษาค่อยๆ และจังหวัดปทุมธานีได้กำหนดเป็น Agenda ในการพัฒนาจังหวัดปทุมธานี ปี 2010 ภายใต้ชื่อ “การนำศักยภาพผู้สูงอายุไปใช้ประโยชน์และพึ่งตนเองได้”

ประการที่สอง ในปีงบประมาณ 2553 ผู้สูงอายุที่จบการศึกษาได้ใช้ศักยภาพและภูมิปัญญาของตนเองเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในการประกอบอาชีพต่างๆ ให้แก่ผู้ว่างงานโดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งเป็นจำนวน 1.8 ล้านบาท

ประการที่สาม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้กำหนดเป็นนโยบายให้ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุอีก 11 แห่ง ทั่วประเทศนำหลักสูตรของโครงการนี้เป็นต้นแบบไปใช้เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในลักษณะดังกล่าวต่อไป

ประการที่สี่ เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2553 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดพิธีมอบรางวัลระดับกระทรวง “หน่วยงานดีเด่น ประเภทนวัตกรรมการให้บริการ” เป็นรางวัลที่สำนักงาน ก.พ.ร. พิจารณาจากผลการดำเนินการปรับปรุงการให้บริการ โดยนำนวัตกรรมมาใช้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น พร้อมทั้งนี้สำนักงาน ก.พ.ร. ยังได้เสนอโครงการนี้เข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลคุณภาพการให้บริการประชาชน ประเภทเดียวกัน ซึ่งเป็นการประเมินในภาพรวมระดับประเทศ ซึ่ง สำนักงาน ก.พ.ร. จะมีการประกาศผลในปลายปี 2553

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้น
เป็นจริงทุกประการ

(นายพิเชษฐ ไพบูลย์ศิริ)

รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก

กันยายน 2553

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้น
เป็นผลงานของนายพิเชษฐ ไพบูลย์ศิริ จริง

(นายเมษินทร์ เมธาวิกุล)

อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี
ผู้บังคับบัญชา

กันยายน 2553

ข้อเสนอวิสัยทัศน์ : เรื่องการสร้างสามัคคีและความปรองดองของประชาชนในจังหวัด

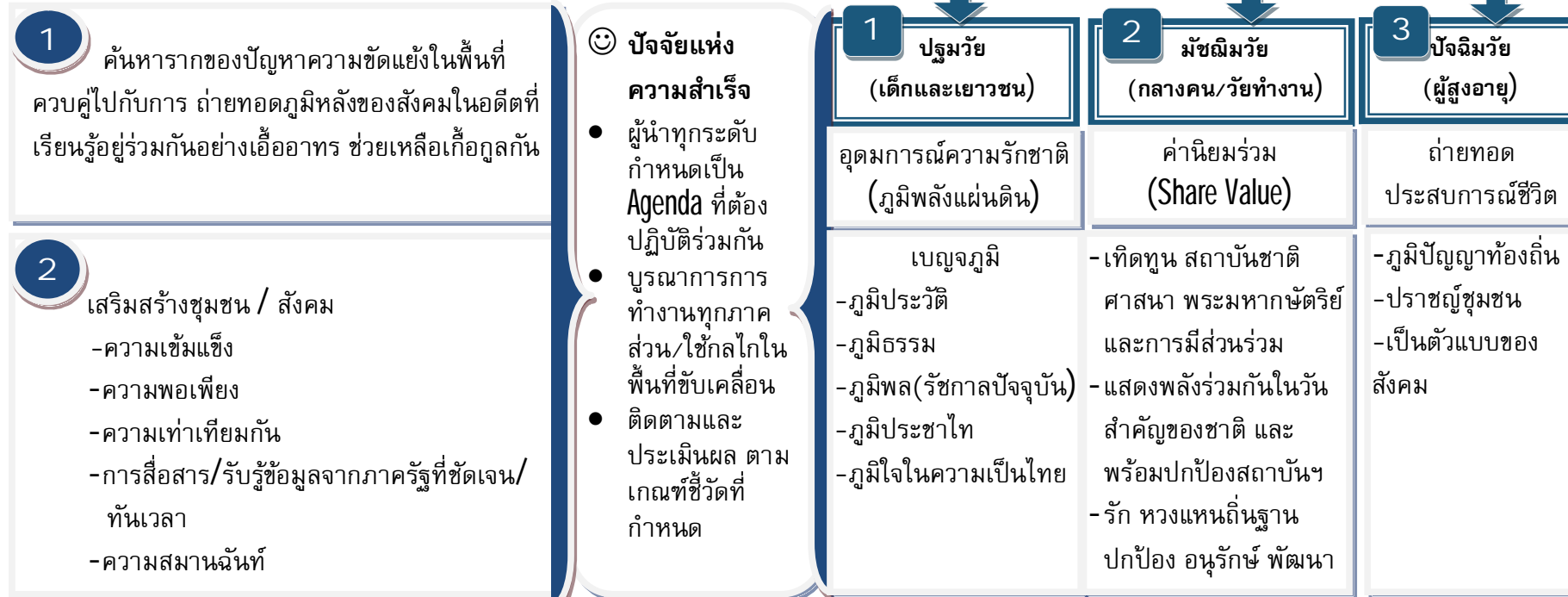
ประชาชน

มิติเชิงราบ : ความปรองดอง

รากของปัญหา : ลดความขัดแย้ง/สร้างความสมานฉันท์

มิติเชิงลึก : ความสามัคคี

ภูมิคุ้มกัน : plugged/จิตสำนึก/ทัศนคติ/ความตระหนัก

😊 ประชาชนมีความสุขกาย สบายใจ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข 😊